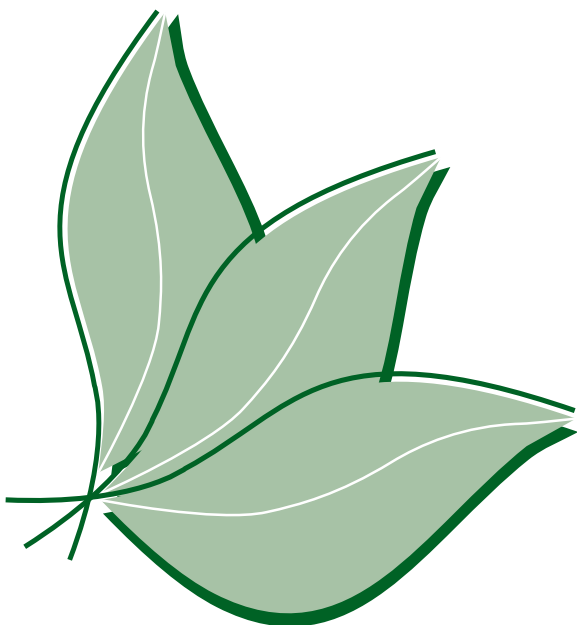

ČESKÁ SPRÁVA
SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

PŘÍRUČKA BUDOUCÍHO DŮCHODCE

Důležité informace o starobním důchodu

Publikace *Příručka budoucího důchodce*, kterou právě držíte v ruce, obsahuje souhrn nejdůležitějších obecných informací týkajících se nároku na starobní a předčasný starobní důchod, jejich výpočtu a výplaty.

Konkrétní číselné údaje platné pro aktuální rok a příklady výpočtů důchodů jsou uvedeny v *Příloze* k této příručce, která je vložena v publikaci.

OBSAH

I. Starobní důchod

1. Důchodový věk – v kolika letech je možné odejít do důchodu 4
2. Doba pojištění nutná pro vznik nároku na důchod 6
3. Nedostatečná doba pojištění a nárok na důchod 7
4. Možnost průběžného sledování doby pojištění evidované ČSSZ 8
5. Náhradní doba pojištění – její význam pro důchod 9
6. Druhy náhradních dob pojištění 9
7. Zápočet náhradní doby pojištění 13
8. Vyloučené doby – jejich význam pro důchod 14
9. Podmínky pro přiznání předčasného starobního důchodu 15
10. Možné následky neplacení pojistného na důchodové pojištění 16
11. Dobrovolné důchodové pojištění 16
12. Odchod do důchodu není povinnost, ale právo 17
13. Možnost přivýdělku k řádnému starobnímu důchodu 17
14. Možnost přivýdělku k předčasnému starobnímu důchodu před dosažením důchodového věku 18
15. Změna invalidního důchodu v řádný starobní po dosažení věku 65 let 19

II. Podání žádosti o starobní důchod

16. Termín podání žádosti o starobní důchod 20
17. Žádost o důchod se sepisuje na OSSZ 20
18. Doklady potřebné k žádosti o starobní důchod 20
19. Co dělat, když chybí doklady o pojištění 22
20. Jak doložit chybějící údaje o vojenské službě 23
21. Jak doložit chybějící údaje o studiu 23
22. Výpověď svědků – mimořádný způsob prokázání chybějící doby pojištění 24
23. Možnost podání žádosti o důchod tzv. zmocněnou osobou 24

24. Postup při uplatňování nároku na důchod za práci v zahraničí	25
25. Doby pojištění získané před 1. 1. 1993 na Slovensku	26

III. Výše starobního důchodu

26. Výpočet důchodu	27
27. Rozhodné období	28
28. Předčasný starobní důchod – jeho výpočet a pravidla krácení	28
29. Kam zaslat námitky proti rozhodnutí ČSSZ	29
30. Valorizace důchodů	31
31. Změna výše důchodu jen pro 100leté	31

IV. Výplata starobního důchodu

32. Kdo, kdy a jak starobní důchod vyplácí	32
33. Zasílání důchodu na účet	32
34. Možnost zasílání důchodu na účet manžela/manželky	33
35. Možnost sloučení splatnosti důchodů u manželů	33
36. Možnost zasílání důchodu na účet příbuzného nebo jiné osoby	33
37. Možnost změny způsobu výplaty důchodu	34
38. Změna banky, resp. čísla účtu pro zasílání důchodu	34
39. Hotovostní výplata důchodu během hospitalizace	35
40. Zdanění starobního důchodu	35
41. Možnost vyplácení několika důchodů současně	36
42. Možnost zasílání českého starobního důchodu do zahraničí	36
43. Hlášení změny adresy	37
44. Exekuční srážky z důchodu	37
45. Rozdíl mezi předčasným důchodem a předdůchodem	38

I. STAROBNÍ DŮCHOD

Starobní důchod je jedním z pěti druhů důchodů českého důchodového systému. Kromě něj existuje ještě důchod *invalidní, sirotčí, vdovský a vdovecký*.

„**Důchodem**“ obecně lidé většinou myslí řádný starobní důchod, na který vzniká nárok dosažením zákonem **stanoveného** důchodového **věku** a získáním **potřebné doby pojištění**.

1. Důchodový věk - v kolika letech je možné odejít do důchodu

U lidí (přesněji řečeno pojištěnců) narozených mezi lety **1936** až **1977** stanoví zákon důchodový věk takto:

Rok narození	Důchodový věk činí (roků + kalendářních měsíců) u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3-4	5 a více
1936	60+2	57	56	55	54	53
1937	60+4	57	56	55	54	53
1938	60+6	57	56	55	54	53
1939	60+8	57+4	56	55	54	53
1940	60+10	57+8	56+4	55	54	53
1941	61	58	56+8	55+4	54	53
1942	61+2	58+4	57	55+8	54+4	53
1943	61+4	58+8	57+4	56	54+8	53+4
1944	61+6	59	57+8	56+4	55	53+8
1945	61+8	59+4	58	56+8	55+4	54
1946	61+10	59+8	58+4	57	55+8	54+4
1947	62	60	58+8	57+4	56	54+8
1948	62+2	60+4	59	57+8	56+4	55
1949	62+4	60+8	59+4	58	56+8	55+4
1950	62+6	61	59+8	58+4	57	55+8
1951	62+8	61+4	60	58+8	57+4	56
1952	62+10	61+8	60+4	59	57+8	56+4

Rok narození	Důchodový věk činí (roků + kalendářních měsíců) u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3–4	5 a více
1953	63	62	60+8	59+4	58	56+8
1954	63+2	62+4	61	59+8	58+4	57
1955	63+4	62+8	61+4	60	58+8	57+4
1956	63+6	63+2	61+8	60+4	59	57+8
1957	63+8	63+8	62+2	60+8	59+4	58
1958	63+10	63+10	62+8	61+2	59+8	58+4
1959	64	64	63+2	61+8	60+2	58+8
1960	64+2	64+2	63+8	62+2	60+8	59+2
1961	64+4	64+4	64+2	62+8	61+2	59+8
1962	64+6	64+6	64+6	63+2	61+8	60+2
1963	64+8	64+8	64+8	63+8	62+2	60+8
1964	64+10	64+10	64+10	64+2	62+8	61+2
1965	65	65	65	64+8	63+2	61+8
1966	65+2	65+2	65+2	65+2	63+8	62+2
1967	65+4	65+4	65+4	65+4	64+2	62+8
1968	65+6	65+6	65+6	65+6	64+8	63+2
1969	65+8	65+8	65+8	65+8	65+2	63+8
1970	65+10	65+10	65+10	65+10	65+8	64+2
1971	66	66	66	66	66	64+8
1972	66+2	66+2	66+2	66+2	66+2	65+2
1973	66+4	66+4	66+4	66+4	66+4	65+8
1974	66+6	66+6	66+6	66+6	66+6	66+2
1975	66+8	66+8	66+8	66+8	66+8	66+8
1976	66+10	66+10	66+10	66+10	66+10	66+10
1977	67	67	67	67	67	67

U lidí narozených **po roce 1977** se podle současné právní úpravy důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977.

Důchodový věk osoby (ženy i muže) narozené v roce 1983 je 68 let. Výpočet: $67 + 2 \times (1983 - 1977) = 67 + (2 \times 6)$, tj. 67 let a 12 měsíců, tj. 68 let.

Pro zjištění důchodového věku a pro orientační výpočet starobního (nebo předčasného starobního) důchodu slouží tzv. „důchodová kalkulačka“, která je dostupná na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení - www.cssz.cz - v sekci Důchodové pojištění.

2. Doba pojištění nutná pro vznik nároku na důchod

Chcete-li zjistit, kolik činí potřebná doba pojištění ve vašem případě, je **rozhodující** výhradně **rok**, v němž dosáhnete **důchodového věku**. To platí i tehdy, že by vám v roce dosažení důchodového věku chyběla potřebná doba pojištění, kterou byste získali během následujících let. **Před rokem 2010** činila doba pojištění potřebná pro odchod do starobního důchodu **25 let**. **Po roce 2010** se doba pojištění potřebná pro odchod do starobního důchodu postupně **prodlužuje**:

Dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění činí
před rokem 2010	25 let
v roce 2010	26 let
v roce 2011	27 let
v roce 2012	28 let
v roce 2013	29 let
v roce 2014	30 let
v roce 2015	31 let
v roce 2016	32 let
v roce 2017	33 let
v roce 2018	34 let
po roce 2018	35 let

Pomocí důchodové kalkulačky se dozvíte přesné datum, kdy dosáhnete důchodového věku, od kdy máte možnost odejít do předčasného starobního důchodu a kolik let důchodového pojištění musíte získat.

3. Nedostatečná doba pojištění a nárok na důchod

Pokud **nezískáte dobu pojištění** v odpovídajícím rozsahu, bez ohledu na to, zda jste muž či žena, **máte nárok** na starobní důchod i tehdy, jestliže jste získali **dobu pojištění** nejméně:

- **15 let** a dosáhli před rokem 2010 věku alespoň 65 let,
- **16 let** a dosáhli v roce 2010 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození,
- **17 let** a dosáhli v roce 2011 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození,
- **18 let** a dosáhli v roce 2012 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození,
- **19 let** a dosáhli v roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození,
- **20 let** a dosáhli po roce 2013 věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození.

Nárok na starobní důchod vám vznikne také tehdy, pokud jste získali dobu pojištění nejméně:

- **30 let** a dosáhli důchodového věku po roce 2014,
- **15 let** a dosáhli věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk pro muže stejného data narození,

(v obou těchto případech se jedná pouze o dobu pojištění, do které se nezahrnují náhradní doby pojištění, jako např. osobní péče o dítě ve věku do 4 let, evidence u úřadu práce aj.).

Jestliže nesplňujete žádnou z výše uvedených podmínek, máte rovněž nárok na starobní důchod, pokud jste dosáhli věku 65 let a splnili zákonné podmínky nároku na invalidní důchod, tzn. stali jste se invalidními (bez ohledu na stupeň invalidity) a získali jste potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod, nebo jste se stali invalidními následkem pracovního úrazu.

4. Možnost průběžného sledování doby pojištění evidované ČSSZ

Každý občan může průběžně sledovat doby svého pojištění. ČSSZ na požádání vyhotovuje tzv. **informativní osobní list důchodového pojištění (IOLDP)**. Z něj zjistíte, jaké vámi získané doby pojištění má ČSSZ ve své evidenci, jaké vyměřovací základy a vyloučené doby (od roku 1986) jim odpovídají. **Žádost** o IOLDP můžete zaslat písemně na adresu **ČSSZ, odbor správy údajové základny, Křížová 25, 225 08 Praha 5** s uvedením rodného čísla, jména a příjmení, rodného příjmení a adresy, na kterou má být IOLDP zaslán. Požádat o IOLDP můžete také elektronicky prostřednictvím e-podatelny (avšak pouze s elektronickým podpisem) nebo datové schránky. Adresa e-podatelny ČSSZ je **posta@cssz.cz** a ID datové schránky ČSSZ je **49kaiq3**. ČSSZ vám IOLDP zašle

nejpozději do 90 dnů od doručení žádosti, zpravidla však IOLDP obdržíte dříve.

Údaje o své době pojištění můžete také zjistit online náhledem na své „konto“ pojištění prostřednictvím ePortálu ČSSZ na adrese: **eportal.cssz.cz**. Stačí z nabídky služeb zvolit „Přehled dob důchodového pojištění“. Konto pojištění se průběžně aktualizuje na základě každého nově doručeného a zpracovaného dokladu. Nahlížet do svého „konta“ a mít své údaje tzv. pod kontrolou je možné kdykoliv a zdarma. Prostřednictvím ePortálu ČSSZ lze zažádat i o informativní osobní list. Údaje z konta pojištění nebo IOLDP se dosazují do kalkulačky pro zjištění informativního výpočtu důchodu (viz TIP v bodě 1, s. 6).

5. Náhradní doba pojištění – její význam pro důchod

Náhradní doba pojištění je životní období, v němž člověk sice neodvádí žádné pojistné, ale přesto se mu tato doba započítává do potřebné doby pojištění. Podmínkou, aby náhradní doba pojištění byla započtena, je, že byla získána na území ČR (až na výjimky) a že člověk získal v průběhu života alespoň jeden rok pojištění (resp. byl účasten důchodového pojištění z jiného důvodu, nemocenského pojištění nebo zdravotního pojištění).

Výši důchodu neovlivňují náhradní doby pojištění získané **do 18 let věku** či **po vzniku nároku na starobní důchod**.

6. Druhy náhradních dob pojištění

Za náhradní doby pojištění se považuje a do potřebné doby pojištění se započítává:

a) Doba studia

Soustavná příprava na budoucí povolání studiem na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v ČR. Započítává se po dobu prvních **šesti let** tohoto studia po dosažení věku 18 let v období **před rokem 2010**.

b) Doba evidence u úřadu práce

Období po 31. 12. 1995 se započítá do potřebné doby pojištění **vždy**, pokud člověk pobíral **podporu** v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Jestliže některou z těchto podpor už **nepobírá** a je **dlouhodobě v evidenci** úřadu práce, započítají se **maximálně tři roky**. Doba tří let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod. Doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci **nenáležela před dosažením věku 55 let**, se započítá v rozsahu nejvýše jednoho roku. Doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z toho důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší **odstupné, odbytné nebo odchodné**, je od 1. 1. 2014 hodnocena jako doba poskytování podpory v nezaměstnanosti.

c) Doba vojenské služby v ozbrojených silách ČR

Započítává se základní vojenská služba, náhradní služba či vojenská cvičení. Za náhradní dobu pojištění se nepovažuje vojenská služba vojáků z povolání či vojáků v další službě.

d) Doba civilní služby

Dnes již neexistuje, ale těm, kteří ji absolvovali (**do 31. 12. 2004**), se hodnotí a započítává jako náhradní doba pojištění.

e) Doba péče o dítě

Osobní péče o dítě do 4 let věku je náhradní doba pojištění, která se započítává do doby

pojištění potřebné k získání důchodu jak **ženám**, tak **mužům**. Doba péče o dítě se dokládá **čestným prohlášením** při uplatnění žádosti o důchod. (Doba péče o dítě do 4 let věku získaná před 1. 7. 2007 se mužům hodnotí jen tehdy, pokud podali nejpozději do dvou let od skončení péče o dítě přihlášku k účasti na pojištění u příslušné OSSZ/PSSZ/MSSZ (dále jen OSSZ) a návrh na zahájení řízení o zápočtu této doby).

f) Péče o osoby závislé na pomoci jiné osoby

Od 1. 1. 2007 je náhradní dobou pojištění i doba **péče o osobu**, která je závislá na pomoci jiné osoby **ve stupni II** (středně těžká závislost) nebo **stupni III** (těžká závislost) anebo ve **stupni IV** (úplná závislost), pokud s pečující osobou žije ve společné domácnosti. Podmínka společného soužití v domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu. Náhradní dobou pojištění je též doba **péče o osobu mladší 10 let**, která je závislá na pomoci jiné osoby ve **stupni I** (lehká závislost). V době do 1. 1. 2007 byla náhradní dobou pojištění i doba péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let, pokud spolu žili v domácnosti. Ani v tomto případě se nevyžadovalo společné soužití v domácnosti, pokud šlo o osobu blízkou. Doba veškeré **péče se prokazuje rozhodnutím OSSZ** o době a rozsahu péče. Návrh na zahájení řízení o vydání tohoto rozhodnutí lze podat nejdříve po skončení péče nebo v době jejího trvání v souvislosti s podáním žádosti o přiznání důchodu, **nejpozději však do dvou let od skončení péče**.

g) Pobírání nemocenských dávek

Náhradní dobou pojištění je také doba trvání dočasné **pracovní neschopnosti (DPN)** po skon-

čení výdělečné činnosti, která zakládala účast na nemocenském pojištění, pokud DPN vznikla v době této výdělečné činnosti, popřípadě v ochranné lhůtě. **Podmínkou** je, že si ji pojištěnec **nepřivodil úmyslně**. Dále doba **karan-tény** (nařízené v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě) a doba trvání podpůrcí doby u ošetřovného a v období před porodem u peněžité pomoci v mateřství (PPM).

h) Zařazení osob se zdravotním postižením v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost

(např. příprava k práci na chráněných pracovních místech, specializované rekvalifikační kurzy apod.).

i) Pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně

Do důchodového pojištění se započítává doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně (do 31. 12. 2009 plného invalidního důchodu) z českého pojištění do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

j) Poskytování zvláštní ochrany a pomoci

Započítává se doba, po kterou je osobám poskytována zvláštní ochrana a pomoc na základě zákona upravujícího zvláštní **ochranu svědka** a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, během které nemohou vykonávat výdělečnou činnost.

7. Zápočet náhradní doby pojištění

Plně (tj. 100%) se pro vznik nároku na starobní důchod a pro stanovení výše procentní výměry starobního důchodu započítávají tyto náhradní doby pojištění:

- a) doba vojenské služby v ozbrojených silách ČR (ne vojákům z povolání a vojákům v další službě),
- b) doba osobní péče o dítě ve věku do 4 let,
- c) doba osobní péče o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost), a to za podmínky, že spolu žijí ve společné domácnosti (s výjimkou osob blízkých) a že o této době rozhodla OSSZ, popřípadě pokud se jedná o obdobnou dobu podle předpisů platných před 1. 1. 1996 (např. doba péče o bezmocnou osobu).

Jiná náhradní doba pojištění se pro:

- a) vznik nároku na starobní důchod započítává plně, pokud byla získána před 1. 1. 2010, nebo 80%, pokud byla získána po 31. 12. 2009;
- b) stanovení výše procentní výměry starobního důchodu započítává 80%.

8. Vyloučené doby – jejich význam pro důchod

Vyloučenými dobami jsou např. **doba dočasné pracovní neschopnosti**, doba **pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně**, doba **studia** po dobu prvních **6 let po dosažení věku 18 let (získaná do 31. 12. 2009)**, doba, po kterou je uchazeč o zaměstnání v **evidenci úřadu práce** atd. Vyloučené doby jsou zpravidla náhradní doby pojištění. Pokud však tato období zasahují do tzv. rozhodného období, za které se zjišťují výdělky pro výpočet důchodu, musí se podle zákona o důchodovém pojištění z tohoto období vyloučit. Díky tomu nedojde ke snížení (tzv. rozmělnění) průměru výdělků (vyměřovacího základu) pro výpočet důchodu. Celkový souhrn příjmů dosažených v rozhodném období je rozpočítáván pouze na období, kdy byla vykonávána **výdělečná** činnost, nikoliv na uvedená období bez příjmů. To má **výrazně pozitivní dopad na konečnou výši důchodu**.

V životě ale mohou vzniknout situace, kdy vyloučená doba koliduje s vykonáváním výdělečné činnosti s nízkými příjmy, z nichž se odvádí pojistné. Např. žena pečující o dítě do 4 let věku si současně přivydělává 3 000 Kč měsíčně roznášením letáků na základě dohody o pracovní činnosti. Za těchto okolností se podle zákona o důchodovém pojištění upřednostní při výpočtu výše důchodu dosažené nízké příjmy před vyloučenou dobou, což se **negativně odrazí** na výši důchodu. Můžete ale požádat ČSSZ, aby naopak **upřednostnila vyloučenou dobu** před nízkým příjmem, čímž bude výše důchodu pozitivně ovlivněna (tato možnost se ovšem týká pouze důchodů, na které vznikl nárok po 31. 12. 2009, a příjmů získaných po 31. 12. 1995). **ČSSZ tento postup aplikuje pouze na žádost občana.**

9. Podmínky pro přiznání předčasného starobního důchodu

Pozor! Přiznání předčasného důchodu je nevratné a vylučuje nárok na řádný starobní důchod. Doba, o kterou chcete jít do důchodu dříve, vám výši důchodu sníží – dojde k tzv. krácení. Tato srážka za odchod do předčasného důchodu je trvalá.

Přiznání tohoto druhu starobního důchodu je vázané na dvě podmínky - na získanou **dobu pojištění** (viz kapitola 2) a důchodový **věk občana**:

- je-li váš důchodový věk **nižší než 63 let**, nárok na předčasný starobní důchod vám vzniká nejdříve ode dne, od kterého vám do dosažení důchodového věku chybí nejvýše tři roky;
- pokud je váš důchodový věk **alespoň 63 let** a dosáhl(a) jste věku alespoň 60 let, nárok na předčasný starobní důchod vám vzniká nejdříve ode dne, od kterého vám do dosažení důchodového věku chybí nejvýše pět let.

Předčasný starobní důchod lze přiznat nejdříve ode dne podání žádosti o tento důchod (ne zpětně).

Výplata předčasného starobního důchodu by vám nenáležela do dosažení důchodového věku, pokud byste vykonávali výdělečnou činnost zakládající účast na důchodovém pojištění nebo pobírali podporu v nezaměstnanosti či podporu při rekvalifikaci.

10. Možné následky neplacení pojistného na důchodové pojištění

Platí, že délka doby důchodového pojištění má vliv na vznik nároku na důchod i na výši důchodu. Dobou pojištění je doba, za kterou bylo zaplacené pojistné. **Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) si pojistné na důchodové pojištění odvádějí samy.** Pokud tedy OSVČ neplatí pojistné, není možné dobu výkonu její činnosti hodnotit jako dobu důchodového pojištění. V takovém případě se může stát, že jí nárok na důchod **nevznikne**. V lepším případě bude důchod podstatně nižší. Za **zaměstnance** pojistné na důchodové pojištění odvádí **zaměstnavatel**. V případě, že zaměstnavatel pojistné řádně neodváděl, není třeba se obávat, že by vinou zaměstnavatele nevznikl zaměstnanci na důchod nárok. V těchto případech se má pro účely nároku na důchod a jeho výši za to, že bylo pojistné uhrazeno. Dluh na pojistném ČSSZ po zaměstnavateli vymáhá.

11. Dobrovolné důchodové pojištění

V **některých případech** lze chybějící dobu pojištění získat (tzv. **doplatit**) dobrovolným důchodovým pojištěním. Podmínky, za kterých je to možné, jsou uvedeny v zákoně o důchodovém pojištění. Přihláška k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění se podává na OSSZ podle místa bydliště. Pojistné na dobrovolné důchodové pojištění se platí vždy za celé kalendářní měsíce a **minimální měsíční výše** pojistného se každý rok mění.

12. Odchod do důchodu není povinnost, ale právo

Dosažení důchodového věku a splnění doby pojištění není důvod k ukončení pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele. To znamená, že člověk, který se rozhodne dále pracovat, **může pokračovat i po vzniku nároku na starobní důchod**. Lze říci, že čím déle „přesluhujete“ - pracujete tzv. na procenta -, tím si navyšujete výši důchodu.

13. Možnost přivýdělku k řádnému starobnímu důchodu

TIP Přestože jste dosáhli důchodového věku a pobíráte starobní důchod, můžete vykonávat výdělečnou činnost. Zaměstnavatel s vámi může uzavřít smlouvu na dobu určitou i neurčitou.

Jako pracující starobní důchodce můžete:

1) **Pobírat důchod v plné výši** – procentní výměra důchodu se vám pak zvyšuje o 0,4 % výpočtového základu za každých 360 kalendářních dnů. V období před 1. 1. 2014 náleží zvýšení vždy až po dvou letech nepřetržitého výkonu výdělečné činnosti, a to i v situaci, kdy na skončení bezprostředně navazuje začátek jiné výdělečné činnosti. Zvýšení náleží také v případě, že důchodce získá alespoň 360 dnů výdělečné činnosti a ukončí ji. V období od 1. 1. 2014 náleží zvýšení o 0,4 % výpočtového základu za každých 360 dnů výdělečné činnosti. Podmínky nepřetržitého výkonu činnosti po dobu 2 let ani jejího ukončení nejsou nadále vyžadovány.

Žádost o úpravu (zvýšení) starobního důchodu za výdělečnou činnost při pobírání důchodu je možno podat na OSSZ podle místa trvalého pobytu po-

živatele důchodu. Tiskopis žádosti je k dispozici na webových stránkách ČSSZ.

2) **Pobírat důchod ve výši poloviny** – procentní výměra důchodu se zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů výkonu výdělečné činnosti, tj. o 3 % za rok. Polovinou starobního důchodu se rozumí polovina základní výměry a polovina procentní výměry.

3) **Důchod nepobírat** – procentní výměra důchodu se zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů výkonu výdělečné činnosti, tj. o 6 % za rok.

14. Možnost přivýdělku k předčasnému starobnímu důchodu před dosažením důchodového věku

Ani přiznání předčasného starobního důchodu vám nebrání v možnosti přivydělat si. Rozsah činnosti je ale limitován - nesmí vám založit účast na důchodovém pojištění. Přivýdělkem může být např. práce na základě dohody o provedení práce u jednoho zaměstnavatele (tzv. DPP) s tím, že měsíční příjem nepřesáhne 10 000 Kč, více zaměstnání malého rozsahu u téhož zaměstnavatele, které v daném kalendářním měsíci nedosáhne rozhodného příjmu. Pro OSVČ (podnikatele) pro přivýdělek platí podmínka, že příjem z této činnosti (po odpočtu výdajů) nedosáhne částky, která zakládá účast na důchodovém pojištění. Jde o částku, která se každý rok nově zákonem stanovuje. Za každý kalendářní měsíc, kdy činnost nebyla vykonávána, se tato částka snižuje o 1/12.

Pokud si k předčasnému starobnímu důchodu v období před dosažením důchodového věku přivyděláváte a jste přitom v zaměstnaneckém poměru, který zakládá účast na pojištění, je vaší povinností a povinností zaměstnavatele tuto skutečnost nahlásit příslušné okresní správě sociálního zabezpečení. Zaměstnavatel je rovněž povinen vést o zaměstnanci předepsanou evidenci. Výplata důchodu vám bude pozastavena do doby, než výdělečnou činnost ukončíte nebo dosáhnete svého důchodového věku.

15. Změna invalidního důchodu v řádný starobní po dosažení věku 65 let

Nárok na invalidní důchod po dosažení 65 let věku vám ze zákona zaniká. K tomuto dni se automaticky změní na starobní důchod. Ten vám náleží ve stejné výši jako dosud vyplácený invalidní důchod. Přitom máte možnost požádat ČSSZ o přiznání a provedení výpočtu řádného starobního důchodu.

II. PODÁNÍ ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD

Pokud jste splnili zákonné podmínky pro nárok na starobní důchod, přichází důležitý krok – podání žádosti o jeho přiznání. **Žádost** o starobní důchod podává každý člověk **osobně**, nebo prostřednictvím svého zástupce.

16. Termín podání žádosti o starobní důchod

Žádost o starobní důchod můžete sepsat **nejdříve čtyři měsíce před** datem, od něhož důchod požadujete přiznat. Jinak by řízení o dávce bylo přerušeno nebo zastaveno. **Později** je to možné **kdykoliv**.

Zpětně lze důchod vyplatit maximálně za pět let. Ovšem jen v případě, že vám před uvedenými pěti lety již vznikl nárok na výplatu důchodu.

DŮLEŽITÉ

17. Žádost o důchod se sepisuje na OSSZ

Žádosti o starobní důchod sepisují **okresní správy sociálního zabezpečení**. Je třeba obrátit se na okresní správu sociálního zabezpečení (OSSZ) příslušnou podle místa vašeho trvalého pobytu. V Praze je možné navštívit kterékoliv územní pracoviště Pražské správy sociálního zabezpečení (PSSZ), v Brně Městské správy sociálního zabezpečení (MSSZ).

18. Doklady potřebné k žádosti o starobní důchod

Při podání žádosti o důchod je nutné předložit **originály** následujících dokladů nebo jejich **úředně ověřené** kopie:

- **Občanský průkaz**, cizinci se musí prokázat pasem, případně dokladem o povolení k pobytu.
- **Doklad o studiu** či vyučení; týká se to i nedokončeného studia. Např. výuční list, maturitní vysvědčení nebo vysokoškolský diplom, u nedokončeného studia vysvědčení z jednotlivých ročníků nebo potvrzení školy o délce trvání studia.
- **Doklady prokazující doby** zaměstnání, případně doby vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, **které nejsou uvedeny v informativním osobním listu důchodového pojištění (IOLDP)**, má-li jej žadatel k dispozici.
- Muži předkládají doklady o výkonu vojenské a civilní služby.
- Muži dále předkládají rozhodnutí OSSZ o době a rozsahu péče o dítě do 4 let věku vykonávané a ukončené v období do 30. 6. 2007 (k prokázání péče ukončené po tomto datu postačí čestné prohlášení).
- Ženy předkládají doklady prokazující výchovu dětí (od níž se odvíjí věk pro odchod do důchodu) a péči o děti:
 - rodné listy dětí, popř. výpis z matriky narozených (i osvojených nebo dětí, které převzaly do péče nahrazující péči rodičů),
 - doklad o osvojení, jde-li o osvojené dítě,
 - jde-li o dítě *převzaté do péče* nahrazující péči rodičů, předkládá se rozhodnutí příslušného orgánu, kterým bylo dítě svěřeno do péče žadatelky. Prokazuje-li žena, že pečovala o dítě manžela, předkládá úmrtní list matky dítěte (výpis z matriky úmrtí) anebo rozhodnutí soudu, že dítě bylo svěřeno do výchovy jejího manžela, a doklady prokazující dobu

trvání manželství s otcem dítěte (oddací list, popř. úmrtní list nebo rozsudek soudu o rozvodu manželství),

- *péči o děti do 4 let* věku prokazují ženy vždy formou **čestného prohlášení** (bez ohledu na to, ve které době tato péče probíhala), a to na předepsaném tiskopisu, který je k dispozici na OSSZ.

Chcete-li výplatu důchodu provádět na účet u peněžního ústavu, musíte k žádosti o důchod přiložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis „Žádost o zařazení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice – majitel účtu“ nebo „Žádost o zařazení výplaty důchodu na účet manžela (manželky) v České republice“. Tiskopisy jsou k dispozici na www.cssz.cz, na ePortálu ČSSZ, u peněžních ústavů nebo na kterékoliv OSSZ.

DŮLEŽITÉ

19. Co dělat, když chybí doklady o pojištění

ČSSZ při rozhodování o důchodu vychází z podkladů, které jsou uloženy v její centrální evidenci. Zaměstnavatelé mají od roku 2004 povinnost každoročně za své zaměstnance vyhotovovat evidenční listy důchodového pojištění (ELDP), posílat je ČSSZ a stejnopis předat zaměstnanci. Tím mají lidé možnost průběžné kontroly ELDP. V ELDP je uvedena doba pojištění, výše hrubého výdělku (vyměřovací základ) a vyloučené doby (nejčastěji dny DPN). Pokud zjistíte, že vám v evidenci ČSSZ chybí některé doby pojištění, doporučujeme vám obrátit se na příslušnou OSSZ se žádostí o pomoc při jejich dohledání. Když se ELDP nepodaří dohledat, k žádosti o důchod připojte veškeré doklady o chybějící době pojištění, které máte k dispozici.

Uschovávejte si doklady, spojené s vaším zaměstnáním, např.:

- **výplatní pásky,**
- **pracovní smlouvy,**
- doklady o ukončení **výdělečné činnosti,**
- zápočtové listy,
- **potvrzení** o zdanitelných příjmech ze závislé činnosti a funkčních požitků a o sražených zálohách na daň,
- legitimaci ROH, pokud jsou v ní vylepeny známky o placení příspěvků v jednotlivých měsících.

20. Jak doložit chybějící údaje o vojenské službě

Pokud údaje nejsou v evidenci ČSSZ, lze je doložit **vojenskou knížkou** (údaje z ní ověří OSSZ). Nemáte-li vojenskou knížku, obraťte se na příslušné **vojenské velitelství** a požádejte, aby vydalo potvrzení o výkonu vojenské služby. V případě, že ani tento vojenský orgán nemá potřebné informace, požádejte o spolupráci OSSZ nebo kontaktujte **Správní archiv Armády České republiky, náměstí Republiky 4, Olomouc.**

21. Jak doložit chybějící údaje o studiu

Studium na střední nebo vyšší odborné škole se prokazuje **posledním** školním **vysvědčením**. Vysokoškolské studium pak **diplomem**, vysvědčením o vykonání státní závěrečné zkoušky, popř. výkazem o studiu na vysoké škole (indexem). Pokud nemáte k dispozici tyto doklady, můžete se (jedná-li se o střední nebo vyšší odbornou školu) obrátit přímo na tuto instituci. U vysoké školy na její **rektorát**. Stejně je tomu i v případě, když studium nebylo dokončeno, nebo bylo-li přerušeno. Nenacházejí-li se doklady o studiu

v dané škole, výpis doby studia může vydat příslušný archiv – jeho adresu sdělí **ministerstvo školství**.

22. Výpověď svědků – mimořádný způsob prokázání chybějící doby pojištění

Zcela mimořádně a pouze v případě, kdy nelze dobu pojištění prokázat jinak, se využívá v důchodovém řízení **výpověď svědků**. Pro tento postup je určen tiskopis „*Prohlášení o dobách zaměstnání/pojištění*“. V něm **nejméně dva svědci** mj. uvedou, odkud mají informace o době, kterou tímto způsobem chcete prokázat. Dokument vlastnoručně podepíše. Pravost podpisů svědků ověřuje obecní úřad či notář. Pokud se tiskopis podepisuje přímo na OSSZ, podpis ověří tato instituce.

23. Možnost podání žádosti o důchod tzv. zmocněnou osobou

Ve výjimečných případech je možné, aby se žadatel nechal pro podání žádosti o důchod zastoupit zmocněncem, a to na základě udělené plné moci. Z ní musí být jasné, že byla udělena k podání žádosti o důchod.

Pokud žadatel nemůže sám podat žádost vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, může ji za něj sepsat jeho rodinný příslušník. Plná moc přitom není nutná. **Nutný** je **souhlas žadatele** s podáním žádosti o starobní důchod a také **potvrzení lékaře** o tom, že jeho zdravotní stav neumožňuje, aby žádost o důchod sepsal sám.

24. Postup při uplatňování nároku na důchod za práci v zahraničí

Pokud chce žadatel uplatnit nárok na důchod z jednoho nebo více států EU, stačí podat žádost pouze **v jednom státě**. Ta se pak považuje za žádost uplatněnou ve všech členských státech EU, kde byl žadatel pojištěn. Obdobně to platí i pro uplatnění žádosti o důchod ze států, se kterými má ČR uzavřenou mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení. Jejich seznam najdete na www.cssz.cz v sekci *Mezinárodní smlouvy*.

Žádost o důchod se zpravidla podává ve **státě bydliště** žadatele. V ČR žádosti sepisuje, případně přijímá OSSZ příslušná podle místa trvalého pobytu na předepsaných tiskopisech. ČSSZ tyto dokumenty předá příslušným institucím, u nichž byl občan v zahraničí důchodově pojištěn. Ty následně rozhodují o nároku na důchod. Nárok na důchod je vždy posuzován na základě konkrétních podkladů a životní situace žadatele. V případech, kdy občan stráví část svého pracovního života v jednom členském státě EU a část v jiném státě (popř. ve státě, se kterým má ČR uzavřenou mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení) a **nezíská předepsanou dobu pojištění** pro nárok na důchod v některém z nich, uplatní se **princip sčítání dob pojištění**. Ten umožňuje sečíst doby pojištění získané v jakémkoli z členských států EU, popř. smluvních států pro účely vzniku nároku na důchod. Jestliže občan získá dobu pojištění potřebnou pro nárok na důchod v jednom státě bez přihlédnutí k dobám pojištění získaným v dalších státech, vznikne mu nárok na tzv. **plný důchod**. Jeho výše bude určena pouze na základě vnitrostátních právních předpisů. Pokud občan získá v některém státě nárok na důchod pouze s přihlédnutím k dobám pojištění

získaným v jiném státě, bude mu přiznán tzv. **dílčí důchod**.

Důchodový věk se v jednotlivých státech liší. Tabulka s orientačními údaji členských států EU je dostupná na www.cssz.cz. Liší se i délka **potřebné doby pojištění** pro odchod do starobního důchodu. **ČSSZ informace o systémech důchodového pojištění jiných států neposkytuje** a ani poskytovat nemůže. Je třeba informovat se přímo u příslušné instituce **v daném státě**.

Důchod se vyplácí do státu, který si důchodce určí. Důchody vyplácejí všechny členské státy EU, které je přiznaly podle svých vnitrostátních předpisů. Obdobné principy platí i ve vztahu ke státům, s nimiž má ČR uzavřenu smlouvu o sociálním zabezpečení. Více podrobností získáte na www.cssz.cz v sekci *Evropská unie* nebo *Mezinárodní smlouvy*.

25. Doby pojištění získané před 1. 1. 1993 na Slovensku

Pokud měl žadatel o důchod trvalý pobyt na Slovensku před 1. 1. 1993 (tj. před rozdělením společného státu), doba zaměstnání/pojištění je zpravidla evidována slovenskou Sociální pojišťovnou. Údaje z této evidence si ČSSZ vyžádá až při zahájení důchodového řízení a pouze tehdy, pokud je **žadatel uvede v žádosti o důchod**. Poté bude rozhodnuto, která ze zemí (ČR nebo SR) bude příslušná k přiznání důchodu za tyto československé doby pojištění získané před 1. 1. 1993.

III. VÝŠE STAROBNÍHO DŮCHODU

Určení výše starobního důchodu je v kompetenci ústředí ČSSZ. Výjimku tvoří důchody spadající do působnosti ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti. **Žadatel** o důchod dostane z ČSSZ písemné rozhodnutí o **přiznání** důchodu včetně jeho výše nebo o zamítnutí žádosti. Současně obdrží osobní list, ve kterém jsou uvedeny započítané doby pojištění a příjmy dosažené v rozhodném období. **Vyřízení žádosti** o starobní důchod vyplácený v ČR trvá **průměrně dva měsíce**.

26. Výpočet důchodu

Starobní důchod má dvě části – tzv. výměry – **základní** a **procentní**. Základní výměra je jednotná pro všechny důchody, procentní se stanovuje individuálně. Výši **základní výměry stanoví zákon o důchodovém pojištění**. Vyhláškou ji může upravit (obvykle zvýšit) MPSV. Procentní výměra se určuje procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění. Výši důchodu **ovlivňují především dvě skutečnosti: délka účasti na důchodovém pojištění a výše výdělků dosažených v rozhodném období**. Za každý celý rok důchodového pojištění (do doby, než vznikne nárok na důchod) náleží 1,5 % **výpočtového základu**. Pokud vám již vznikl nárok na důchod, ale pracujete dál a o důchod si nepožádáte, navyšuje se důchod o 1,5 % za každých 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti. To znamená, že **prací po vzniku nároku na starobní důchod se vám zvyšuje podstatně rychleji** než do nároku. Pro stanovení výpočtového základu je **důležitý osobní vyměřovací základ (OVZ)**, tj. měsíční průměr všech příjmů dosažených v rozhodném období.

27. Rozhodné období

Rozhodné období, určené zákonem o důchodovém pojištění, je období od roku 1986 do roku bezprostředně předcházejícího roku přiznání důchodu. Jednotlivé roční příjmy se násobí koeficienty, které zjednodušeně řečeno slouží k přepočtu dřívějších příjmů na současnou hodnotu. Do důchodu se započítávají všechny příjmy, z nichž se odvedlo pojistné na sociální zabezpečení (např. i brigády). Započítává se též náhrada mzdy po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz nebo nemoc z povolání, a to i přesto, že se z ní pojistné neplatí.

Do 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí ČSSZ můžete písemně požádat o **změnu data přiznání důchodu nebo jeho výplaty** (takovou žádost můžete podat nejvýše dvakrát v případě přiznání téhož důchodu). Tuto možnost můžete využít, když např. z rozhodnutí zjistíte, že vám do získání dalšího celého roku pojištění chybí pouze několik dnů. V tomto případě požádáte ČSSZ o posunutí data přiznání starobního důchodu tak, aby vám mohl být zhodnocen další rok pojištění.

TIP

28. Předčasný starobní důchod – jeho výpočet a pravidla krácení

Základní výměra předčasného důchodu sice zůstane stejná jako u „řádného“ starobního důchodu, ale dochází u něj ke krácení procentní výměry s tím, že je-li doba předčasnosti delší než 360 dnů, krácení se zvyšuje. To znamená, že pokud byste chtěli odejít do předčasného starobního důchodu dříve o rok nebo o delší dobu, výrazněji se vám sníží procentní výměra důchodu.

Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se bude snižovat za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby ode dne, od kterého se přiznává předčasný starobní důchod, do dosažení důchodového věku:

- v období prvních 360 kalendářních dnů činí toto snížení 0,9 % výpočtového základu, tj. při odchodu o 360 dnů dříve 3,6 % výpočtového základu (4krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 0,9 %),
- v období od 361. do 720. kalendářního dne činí toto snížení 1,2 % výpočtového základu, tj. při odchodu o 450 dnů dříve se výše procentní výměry sníží o 4,8 % (4krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 0,9 % + 1krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 1,2 %),
- v období od 721. kalendářního dne 1,5 % výpočtového základu, tj. při odchodu o 990 dnů dříve činí toto snížení 12,9 % výpočtového základu (4krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 0,9 % + 4krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 1,2 % + 3krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 1,5 %).

Výše procentní výměry důchodu po tomto snížení však nesmí být nižší než 770 Kč. Jde o minimální výši procentní výměry důchodu, která je stanovena zákonem o důchodovém pojištění.

29. Kam zaslat námitky proti rozhodnutí ČSSZ

Pokud nesouhlasíte s rozhodnutím ČSSZ, můžete proti němu podat písemné námitky do 30 dnů ode dne jeho doručení. Lze je podat přímo u ČSSZ, nebo prostřednictvím kterékoliv OSSZ, která je postoupí ČSSZ. ČSSZ přezkoumá rozhodnutí v plném rozsahu.

hu, přičemž ho může potvrdit, zrušit (nemělo-li být vůbec vydáno) nebo změnit (k lepšímu i k horšímu).

Námítky lze poslat i e-mailovou zprávou podepsanou zaručeným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím datové schránky. Z podání musí být patrné, které rozhodnutí účastník řízení napadá, v čem spatřuje jeho nezákonnost a čeho se domáhá. Na námitkovém řízení se nepodílejí úřední osoby, které se účastnily předcházejícího řízení. Námítky jsou řádným opravným prostředkem ve správním řízení. Absolvování námitkového řízení (ať již úspěšné či neúspěšné) je nezbytné k tomu, abyste mohli později uplatnit správní žalobu u soudu.

Námítky není možné podat pouze proti odůvodněnému rozhodnutí, proti lékařskému posudku ani proti rozhodnutí o námitkách. Nepodávají se ani tehdy, chcete-li, aby vám byl důchod přiznán od jiného data, než jste původně požadovali. V takovém případě můžete do 30 dnů od doručení rozhodnutí požádat ČSSZ o změnu data přiznání důchodu. V námitkovém řízení se posuzují důchodové nároky podle zákona, nelze proto vyhovět účastníkům řízení, kteří zákonné podmínky (např. dobu pojištění) nesplňují a argumentují pouze svojí špatnou sociální situací.

TIP

30. Valorizace důchodů

O tom, zda se budou důchody zvyšovat (valorizovat), rozhoduje ministerstvo práce a sociálních věcí vyhláškou. Řídí se přitom aktuálním vývojem inflace. Valorizace se týká všech druhů důchodů.

31. Změna výše důchodu jen pro 100leté

Pouze lidem, kteří se dožijí 100 let, se procentní výměra důchodu automaticky zvyšuje. Jedná se o finanční příspěvek, který slouží k pokrytí zvýšených životních nákladů souvisejících s věkem.

IV. VÝPLATA STAROBNÍHO DŮCHODU

32. Kdo, kdy a jak starobní důchod vyplácí

ČSSZ vyplácí důchody **dopředu** v pravidelných **měsíčních lhůtách** – buď bezhotovostním převodem na účet klienta, nebo hotovostně prostřednictvím České pošty. Bezhotovostní platba na účet klienta v peněžním ústavu je bezpečný způsob výplaty, který využívá stále více lidí. Výplata v hotovosti prostřednictvím České pošty je zpoplatněna. Za každou splátku důchodu zaplatí klient 21 Kč (o tento poplatek je pak nižší vyplácená částka důchodu). ČSSZ zajišťuje výplaty důchodů i do ústavů sociální péče s celoročním pobytem.

Z písemného rozhodnutí nebo oznámení, které vám pošle ČSSZ, se dozvíte termín, ve kterém vám bude důchod vyplácen. Výplatní termíny důchodů vyplácených ČSSZ jsou od 2. do 24. dne v měsíci, vždy v sudé dny, nebo 15. den v měsíci, je-li důchod zasílán do zařízení sociálních služeb.

33. Zasílání důchodu na účet

Pro zasílání starobního důchodu na účet u peněžního ústavu musíte k žádosti přiložit vyplněný a peněžním ústavem potvrzený tiskopis „*Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice – majitel účtu*“ nebo „*Žádost o zařízení výplaty důchodu na účet manžela (manželky) v České republice*“. Tiskopisy najdete na webových stránkách ČSSZ v sekci *Tiskopisy/Důchodové pojištění*, na ePortálu ČSSZ, k dispozici jsou také u peněžních ústavů nebo si je můžete vyzvednout na kterékoliv OSSZ. Zřizujete-li účet u peněžního ústavu, zeptejte se, zda má s ČSSZ uzavřenou tzv. „dohodu o poukazu výplat důchodu“. **Seznam bank** a spořitelních

a úvěrních družstev, do kterých lze poukazovat výplatu důchodu, najdete také na www.cssz.cz v sekci *Důchodové pojištění*.

34. Možnost zasílání důchodu na účet manžela/manželky

Pro zasílání starobního důchodu na bankovní účet svého manžela/manželky musíte k žádosti přiložit vyplněný a peněžním ústavem potvrzený tiskopis „*Žádost o zařazení výplaty důchodu poukazem na účet manžela (manželky) v České republice*“. Ten najdete na www.cssz.cz v sekci *Tiskopisy/Důchodové pojištění* a na ePortálu ČSSZ. Žádost musí být **podepsána oběma** (manželem i manželkou).

35. Možnost sloučení splatnosti důchodů u manželů

Jestliže manžel/manželka již pobírá důchod z ČSSZ, **můžete** si při podání žádosti o důchod **zvolit stejný den splatnosti**, jako má on/ona. Tiskopis žádosti o důchod obsahuje také identifikační údaje o manželovi nebo manželce. Občanský průkaz manžela není třeba předkládat.

36. Možnost zasílání důchodu na účet příbuzného nebo jiné osoby

Pokud nemáte založený vlastní účet, měli byste vědět, že ČSSZ **nemůže zařídit výplatu** důchodu na účet **dětí, vnoučat**, sourozenců, druha/družky, registrovaného partnera apod. Výplata důchodu na účet jiné osoby než manžela/manželky je možná pouze v případě, že tato osoba byla ustanovena **opatrovníkem** nebo **zvláštním příjemcem** důchodu oprávněného, popřípadě je jeho zákonným zástupcem. O ustanovení opatrovníka rozhoduje soud

a o ustanovení zvláštního příjemce důchodu obecní úřad. Rozhodnutí soudu nebo obce je třeba zaslat na adresu ČSSZ nebo připojit k žádosti o důchod. Bude-li opatrovník či zvláštní příjemce žádat o zařízení výplaty důchodu oprávněného na svůj účet, je vhodné připojit i jeho žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet tiskopisem „*Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice – majitel účtu*“.

37. Možnost změny způsobu výplaty důchodu

Pokud chcete např. změnit hotovostní výplatu důchodu na poště za bezhotovostní zasílání na účet, obraťte se na ústředí ČSSZ nebo na OSSZ. Na webu ČSSZ nebo na ePortálu ČSSZ najdete příslušné tiskopisy - v tomto případě budete potřebovat tiskopis „*Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice – majitel účtu*“ nebo „*Žádost o zařízení výplaty důchodu na účet manžela (manželky) v České republice*“. Případné nesrovnalosti s hotovostní výplatou důchodu musíte vždy řešit na příslušné pobočce České pošty. Ostatní problematické situace týkající se výplaty důchodů řeší ústředí ČSSZ.

38. Změna banky, resp. čísla účtu pro zasílání důchodu

Většinu změn realizuje ČSSZ od 2., nejpozději od 3. výplatního měsíce následujícího po datu, kdy obdrží vyplněný a novou bankou potvrzený tiskopis „*Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet v České republice – majitel účtu*“ nebo „*Žádost o zařízení výplaty důchodu na účet manžela (manželky) v České republice*“ (viz výše).

Než dojde ke změně účtu v systémech ČSSZ, důchod vám bude zasílán na původní číslo účtu. Rozhodnutí, zda si původní účet zrušíte ihned, nebo vyčkáte do doby, než vám bude důchod připsán na váš nový účet (poznáte z výpisu svého účtu), záleží na vás. Důchody, které nelze doručit z důvodu zrušení účtu, ČSSZ zašle formou **jednorázového doplatku na účet nový.**

39. Hotovostní výplata důchodu během hospitalizace

Pokud bude hospitalizace příjemce důchodu delší než 1 měsíc, může pošta na žádost klienta posílat důchod do zdravotnického zařízení. Důchod může být také 3 měsíce uložen na poště, po skončení hospitalizace si jej důchodce může osobně vyzvednout. Pokud si důchod nevyzvedává delší dobu, pošta nevyplacené důchody vrátí zpět ČSSZ. V tomto případě musí důchodce po návratu ze zdravotnického zařízení požádat ČSSZ o obnovení výplaty. **Příbuzný** může vyzvedávat důchod, jen pokud byl ustanoven tzv. **zvláštním příjemcem důchodu**, popř. pokud je zákonným zástupcem či opatrovníkem oprávněného (důchodce). Je-li důchod poukazován na účet, dočasná změna pobytu důchodce nemá na výplatu důchodu vliv.

40. Zdanění starobního důchodu

Informace o tom, kdy důchod nepodléhá v daném roce zdanění, a kdy naopak musíte podat daňové přiznání, vám sdělí výhradně finanční úřad. **ČSSZ vydává potvrzení o pobírání či výši** důchodu, pokud si ho finanční úřad v rámci daňového řízení vyžádá.

41. Možnost vyplácení několika důchodů současně

Pokud současně splňujete podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo podmínky pro vyplácení starobního a invalidního důchodu, **vyplácí se pouze jeden, a to vyšší důchod.** Pokud je výše důchodů stejná, vyplácí se ten, který si zvolíte. Jsou-li však splněny podmínky na výplatu starobního důchodu a vdovského (vdoveckého) důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z nižšího důchodu se vyplácí polovina procentní výměry. Jestliže je jejich výše stejná, bude se krátit na polovinu procentní výměra vdovského (vdoveckého) důchodu. Z uvedeného plyne, že základní výměra je vyplácena vždy pouze jednou.

42. Možnost zasílání českého starobního důchodu do zahraničí

Lidem, kteří trvale bydlí mimo ČR, se důchody vyplácejí buď šekem zasílaným na adresu v cizině (čtyřikrát ročně, zpětně za předchozí čtvrtletí), nebo převodem na osobní účet u peněžního ústavu v cizině (zpětně a v časových intervalech, které si příjemce sám určí, jde o bezhotovostní platby prostřednictvím ČNB v měně daného státu či jiné volně směnitelné měně). I lidem, kteří bydlí v cizině, je možné vyplácet důchod na osobní účet u banky v ČR (také zpětně a v časových intervalech, které si příjemce sám určí). O výplatu na účet (v cizině i v ČR) žádají klienti tiskopisem „*Žádost osoby žijící mimo území ČR o výplatu českého důchodu poukazem na účet*“. Je k dispozici na webu a na ePortálu ČSSZ.

Pro zasílání důchodu klientům s bydlištěm v cizině potřebuje ČSSZ vyplněné „*Potvrzení o žití*“, kterým se prokazuje trvání podmínek na výplatu důchodu.

„Potvrzení o žití“ - vyplněné, vlastnoručně podepsané a s úředně ověřeným podpisem musí důchodce předložit ČSSZ alespoň jedenkrát ročně. Tiskopis „Potvrzení o žití“ je v několika jazykových verzích dostupný na www.cssz.cz v sekci *Tiskopisy/EU* a také na ePortálu ČSSZ.

43. Hlášení změny adresy

Klient, který zvolil možnost vyplácení důchodu v hotovosti prostřednictvím pošty, hlásí případnou změnu bydliště na poště. Ta novou adresu oznámí ČSSZ. Klient pobírající důchod na účet sděluje novou adresu písemně přímo ČSSZ. Buď formou dopisu, nebo může použít tiskopis *„Hlášení změny adresy nebo jména a příjmení u výplaty důchodu poukazem na účet“* dostupný na www.cssz.cz a na ePortálu ČSSZ. Tento tiskopis mohou k oznámení změny jména, příjmení či adresy použít i klienti, kterým je důchod vyplácen v hotovosti prostřednictvím pošty.

44. Exekuční srážky z důchodu

Exekuční srážky ČSSZ provádí pouze na základě doručení exekučního titulu od orgánu, který má oprávnění je vydávat (nejčastěji jde o výkon rozhodnutí soudu nebo exekuční příkaz soudního exekutora). Podle občanského soudního řádu je ČSSZ povinna provést srážky z důchodu ihned po doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. O zařazení srážek z důchodu a jejich výši zasílá ČSSZ důchodci oznámení. Klientům vždy musí zůstat tzv. nezabavitelná výše důchodu. Exekuční srážky se provádějí do **úplné úhrady pohledávky včetně příslušenství** (např. úroky z prodlení, náklady exekuce, atd.).

45. Rozdíl mezi předčasným důchodem a předdůchodem

Předčasný starobní důchod je dávka důchodového pojištění vyplácená státem. **Předdůchodem** se od 1. 1. 2013 rozumí nová možnost čerpat naspořené prostředky v penzijním připojištění (doplňkovém penzijním spoření), a to až 5 let před dosažením důchodového věku.

Informace o podmínkách čerpání předdůchodu podávají pracovníci penzijních společností, u nichž má klient uzavřenou smlouvu o penzijním připojištění (doplňkovém penzijním spoření).

Doba pobírání předdůchodu není dobou pojištění ani náhradní dobou pojištění. ČSSZ pobírání předdůchodu zohledňuje při výpočtu starobního důchodu tak, že pobírání předdůchodu je hodnoceno jako vyloučená doba, a nemá proto negativní dopad na výši osobního vyměřovacího základu, z něhož se starobní důchod počítá.

KONTAKTY

Webové stránky ČSSZ

[WWW.CSSZ.CZ](http://www.cssz.cz)

Call centra ČSSZ

mají úřední hodiny každý pracovní den a zodpovídají dotazy veřejnosti týkající se:

- **Důchodového pojištění:** +420 257 062 860

pondělí a středa	8:00 – 17:00 h
úterý a čtvrtek	8:00 – 15:30 h
pátek	8:00 – 14:00 h

Pro objednání osobní konzultace složitých případů a informativní výpočty starobních důchodů slouží online objednání na adrese: objednani.cssz.cz či telefonní číslo: + 420 257 062 869

- **Nemocenského pojištění:** +420 571 811 081
- **Technické pomoci:** +420 585 708 290

ePortál ČSSZ

Umožňuje na adrese: eportal.cssz.cz přístup k online službám (např. náhled na informativní osobní list důchodového pojištění nebo potvrzení o pobírání a výši důchodu) a podávat vybrané žádosti (např. o vydání potvrzení o bezdlužnosti) či tiskopisy.

Pobočky ČSSZ

Pro informace týkající se vašeho sociálního zabezpečení se obraťte na místně **příslušnou OSSZ**. Úřední hodiny a kontakty na všechny pobočky najdete na www.cssz.cz v sekci *Kontakty*. Pro návštěvu OSSZ je možné si online sjednat termín na: objednani.cssz.cz.

Klientské centrum pro důchodové pojištění při ústředí ČSSZ poskytuje informace pouze z oblasti důchodového pojištění, nesepisuje však žádosti o důchod. Má pro veřejnost otevřeno **každý pracovní den:**

pondělí a středa	8:00 – 17:00 h
úterý a čtvrtek	8:00 – 14:00 h
pátek	8:00 – 13:00 h

Klientské centrum při ústředí ČSSZ nabízí také možnost online objednání pro osobní konzultace a informativní výpočty starobních důchodů na adrese: objednani.cssz.cz.

Důležité adresy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 7
118 12 Praha 1
www.msmt.cz

Správní archiv Armády ČR
náměstí Republiky 4
779 00 Olomouc
www.vuapraha.cz/archiv-ACR

Státní oblastní archiv v Praze
Archivní 4/2257
149 00 Praha 4
www.soapraha.cz

Státní oblastní a okresní archivy:
archivnictvi.euweb.cz/archivy.html

Sociálna poisťovňa – ústredie
ul. 29. augusta 8
813 63 Bratislava
Slovenská republika
www.socpoist.sk

POUŽITÉ ZKRATKY

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
MSSZ	Městská správa sociálního zabezpečení
PPM	peněžitá pomoc v mateřství
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
IOLDP	informativní osobní list důchodového pojištění
DPN	dočasná pracovní neschopnost
ELDP	evidenční list důchodového pojištění

POZNÁMKY

Uvedené informace v příručce jsou zjednodušené. Úplné informace jsou uvedeny v právním předpise nebo je na základě podrobností ke konkrétní situaci vysvětlí pracovníci okresních správ sociálního zabezpečení.

Příručka neuvádí informace týkající se důchodového spoření, resp. jeho zrušení od 1. 1. 2016. Vysvětlení, jak účast na důchodovém spoření v letech 2013–2015 ovlivní nároky z důchodového pojištění, poskytnou pracovníci OSSZ a ČSSZ.

Informace jsou platné dle právních předpisů účinných ke dni vydání publikace.

Účelová publikace

Není určena k prodeji na knižním trhu.

Příručka budoucího důchodce

Důležité informace o starobním důchodu

Vyšlo v roce 2016, první vydání.

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení,
oddělení komunikace, Křížová 25, Praha 5

ISBN 978-80-87039-45-8

© Česká správa sociálního zabezpečení Praha, 2016

ČESKÁ SPRÁVA
SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Praha, 2016

PŘÍLOHA K PŘÍRUČCE BUDOUCÍHO DŮCHODCE

Aktuální číselné údaje vztahující se ke starobním důchodům a důchodovému pojištění pro rok 2016

Příklady výpočtů důchodů přiznávaných v roce 2016

Podrobné informace najdete v *Příručce budoucího důchodce*

- **Bod 2.**
Doba pojištění nutná pro vznik nároku na důchod

Dosáhnete-li důchodového věku v roce 2016, musíte mít odpracováno 32 let.

Příklad:

1. Žena narozená 23. 6. 1956 vychovala dvě děti. Její důchodový věk je 60 let a 4 měsíce. Toho dosáhne 23. 10. 2016. Aby jí vznikl nárok na starobní důchod, musí získat 32 let důchodového pojištění. Žena pracuje od roku 1974, z toho 10 let pečovala o děti. Celkem je její doba důchodového pojištění 42 let. Ke dni dosažení důchodového věku ženě vznikne nárok na starobní důchod.

2. Muž narozený 5. 3. 1953 dosáhne důchodového věku v 63 letech, tj. 5. 3. 2016. Nárok na starobní důchod mu ale nevznikne, protože byl pojištěn pouze 27 let. Po získání chybějící doby 5 roků mu vznikne nárok na starobní důchod, přestože člověk, který dosáhne důchodového věku v roce 2021, má stanovenou potřebnou dobu pojištění na 35 let.

- **Bod 8.**
Vyloučené doby – jejich význam pro důchod

Příklad:

Rozhodné období pro výpočet důchodu přiznaného v roce 2016 je 1986–2015, tj. 30 let. V tomto období byla osoba 1 rok evidována na úřadu práce a celkem 2 roky trvaly v součtu jednotlivé dočasné pracovní neschopnosti. Tyto tři roky budou tzv. vyloučenou

dobou, to znamená, že úhrn příjmů získaných v rozhodném období se rozpočítá na 27 let, nikoliv na 30, a průměr bude tedy vyšší.

- **Bod 11.**

Dobrovolné důchodové pojištění

V roce 2016 činí minimální měsíční pojistné na důchodové pojištění 1 891 Kč.

- **Bod 14.**

Možnost přivýdělku k předčasnému starobnímu důchodu před dosažením důchodového věku

Pro přivýdělek v případě zaměstnání platí, že ze zaměstnání malého rozsahu (či více zaměstnání u téhož zaměstnavatele) v kalendářním měsíci nedosáhnete rozhodného příjmu, který činí 2 500 Kč. Pro OSVČ (podnikatele) pro přivýdělek platí podmínka, že příjem z této činnosti (po odpočtu výdajů) nedosáhne částky, která zakládá účast na důchodovém pojištění. Rozhodná částka (daňový základ), zakládající účast na pojištění, v roce 2016 činí 64 813 Kč, pokud je samostatná výdělečná činnost vykonávána po celý rok. Za každý kalendářní měsíc, kdy činnost nebyla vykonávána, se tato částka snižuje o 1/12, tj. o 5 402 Kč.

- **Bod 26.**

Výpočet důchodu

V roce 2016 činí **základní výměra důchodu 2 440 Kč měsíčně.**

Rozhodné období u důchodů přiznaných v roce **2016 tvoří léta 1986 až 2015.**

Pro stanovení výpočtového základu platí v roce 2016 tyto redukční hranice:

I. redukční hranice – 11 883 Kč

II. redukční hranice – 108 024 Kč

Výpočtový základ se z osobního vyměřovacího základu stanoví tak, že částka do I. redukční hranice náleží v plné výši, z částky nad I. do II. redukční hranice náleží 26 % a nad částku II. redukční hranice se nepřihlíží.

Příklad výpočtu řádného starobního důchodu v roce 2016:

Muž narozený 15. 6. 1953 požádal o řádný starobní důchod. Jeho důchodový věk je 63 let. Toho dosáhne 15. 6. 2016 a do této doby získá celkem 45 roků pojištění. Osobní vyměřovací základ (OVZ) muže za rozhodné období 1986–2015 činí 33 500 Kč.

Výpočtový základ z OVZ ve výši 33 500 Kč se stanoví tak, že částka 11 883 Kč náleží v plné výši a k této částce se přičte 26 % rozdílu mezi částkou 11 883 Kč a částkou 33 500 Kč, tj. 26 % z částky 21 617 Kč, což je po zaokrouhlení 5 621 Kč.

Výpočtový základ činí 11 883 + 5 621, tj. celkem 17 504 Kč. Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tzn. že za 45 let pojištění činí procentní výměra starobního důchodu 67,5 % výpočtového základu, tj. zaokrouhleno na celé koruny nahoru 11 816 Kč. Procentní výměra starobního důchodu bude 11 816 Kč, základní výměra 2 440 Kč. Celkem bude starobní důchod činit 14 256 Kč.

- **Bod 28.**
Předčasný starobní důchod – jeho výpočet a pravidla krácení

Příklad výpočtu předčasného starobního důchodu v roce 2016:

Zaměstnanec získal celkem 40 let pojištění. Jeho výpočtový základ je 14 000 Kč. Od 1. 2. 2016, přesně 3 roky (celkem 1 096 dnů) před dosažením důchodového věku, odejde do předčasného starobního důchodu. Za 720 dnů „předčasnosti“ se procentní výměra důchodu snižuje o 8,4 % výpočtového základu ($4 \times 0,9 \% + 4 \times 1,2 \% = 8,4 \%$) a za každých i započatých 90 dnů od 721. dne činí snížení

1,5 % výpočtového základu, tj. za zbývajících 376 dnů činí 7,5 % výpočtového základu ($5 \times 1,5 \% = 7,5 \%$). Celkové snížení činí 15,9 % výpočtového základu ($8,4 \% + 7,5 \% = 15,9 \%$).

Důchod se v tomto případě vypočítá následujícím způsobem:

Základní výměra, stejná pro všechny důchody, je 2 440 Kč, procentní výměra je za každý rok pojištění 1,5 % výpočtového základu, tj. $14\,000 \text{ Kč} \times 60 \% (1,5 \% \times 40) = 8\,400 \text{ Kč}$.

Výsledná částka se snižuje o 2 226 Kč ($14\,000 \times 15,9 \%$) za dobu počítanou ode dne, od kterého se přiznává předčasný starobní důchod, do dosažení důchodového věku.

Procentní výměra starobního důchodu činí 6 174 Kč ($8\,400 - 2\,226$).

Celková výše předčasného starobního důchodu tedy bude 8 614 Kč ($6\,174 + 2\,440$).

- **Bod 41.**
Možnost pobírání několika důchodů současně

Příklad výpočtu vdovského důchodu v roce 2016 a jeho výše při souběhu se starobním důchodem

Žena pobírá starobní důchod 10 400 Kč, přičemž 7 960 Kč je procentní výměra a 2 440 Kč základní výměra. Manžel, který pobíral starobní důchod ve výši 12 540 Kč ($10\,100 + 2\,440$), zemřel. Po úmrtí manžela, starobního důchodce, má pozůstalá manželka nárok na vdovský důchod. Základní výměra náleží vždy pouze jednou. Protože dojde k souběhu dvou důchodů (žena bude současně pobírat svůj starobní důchod a po manželovi důchod vdovský), procentní výměra důchodu se upraví: vyšší procentní výměra důchodu bude náležet v plné výši a z nižší procentní výměry polovina. Procentní výměra vdovského důchodu činí 5 050 Kč (50 % z částky 10 100), pro souběh s vyšší procentní výměrou starobního důchodu se krátí na polovinu, tj. na částku 2 525 Kč.

Žena tak bude pobírat celkem 12 925 Kč ($10\,400 + 2\,525$).